

Skötselplan för naturreservatet Ryssberget

i Sölvesborgs kommun

Innehållsförteckning

1. BESKRIVNING AV OMRÅDET	2
1.1 Uppgifter om reservatet	2
1.2 Kulturhistoria och nuvarande markanvändning	2
1.3 Områdets bevarandevärden	3
1.4 Källförteckning	7
2. PLANDEL	8
2.1 Syfte med reservatet	8
2.2 Översikt av skötselområden	8
2.3 Friluftsliv	11
2.4 Jakt	12
2.5 Förvaltning, tillsyn, dokumentation och uppföljning	12
2.6 Sammanfattning och prioritering av åtgärder	13
2.7 Finansiering av naturvårdsförvaltningen	14

KARTBILAGA

Karta 1: Översiktskarta

Karta 2: Ryssbergets naturreservats gränser

Karta 3: Ryssbergets naturreservat Naturtyper

Karta 4: Ryssbergets naturreservat Skötselområden

Karta 5: Ryssbergets naturreservats fornlämningar och friluftsanordningar

1. Beskrivning av området

1.1 Uppgifter om reservatet

Objektnamn	Ryssberget
Objektnummer	10-02-78
Skyddsform	Naturreservat
Län	Blekinge län
Kommun	Sölvesborg
Socken	Sölvesborg
Natura 2000-objektkod	SE0410152
Kartor	Topografiska kartan: 3E Karlshamn SV 3E Karlshamn SO Ekonomiska kartan: 3E 3e (03434) 3E 3f (03435)
Markslog och naturtyper (ha): Naturtyper	<i>Totalt 126 ha</i> <u>Natura 2000:</u> 8220 Klippvegetation på silikatrika bergsluttningar, 8,3 ha 9080*Lövsumpskogar av fennoskandisk typ, 1,6 ha 9110 Bokskog av fryletyp, 76,9 ha 9130 Bokskog av örtrik typ, 2,4 ha 9170 Ek-avenbokskog av måratyp, 20,4 ha <u>Övriga:</u> Blandskog, 1,7 ha Ung björkplantering, 14,4 ha
Prioriterade bevarandevärden: Naturtyper	Samtliga Natura 2000-typer
Landskapselement	Död ved, gamla grova eller senvuxna träd. Postglaciala strandbildningar. Samtliga registrerade fornlämningar samt andra kulturhistoriska lämningar som t ex hålvägar, röjningsrösen och stenmurar.
Friluftsliv	Markerade vandringsleder, informationstavlor, parkeringsplats
Planförfattare	Elisabet Wallsten

1.2 Kulturhistoria och nuvarande markanvändning

Ryssberget är ett skogsklätt berg på gränsen mellan Blekinge och Skåne (se karta 1). Berget reser sig mer än 150 m över havet (Lantmäteriet, 1984 och 1995) och utgör ett dominerande inslag i det för övrigt i huvudsak flacka listerländska landskapet. Reservatet ligger på bergets sydöstra sluttning och sträcker sig från som högst drygt 90 m ö h till som lägst ca 20 m ö h, där berget ansluter till den flacka Vesanslätten.

Ryssberget har sedan lång tid tillbaka nyttjats av människan, vilket bl a de många områden med röjningsrösen som finns spridda över berget vittnar om (Flink och Norlin, 2001). På bergets södra delar finns ett flertal röjningsröselokaler, såväl större som mindre, varav några ligger i eller i direkt anslutning till reservatet (se karta 5). Dessa är inte åldersbestämda, men liknande områden på andra håll har daterats till sen bronsålder – tidig järnålder (Persson muntligen, 2003). Inom reservatet finns även gravar från samma tidsperiod. Några förhistoriska boplatslägen har däremot inte påträffats i området. Utöver de hittills registrerade fornlämningarna kan det dock även finnas ännu okända läm-

ningar dolda i marken, vilket innebär att man bör vara uppmärksam när markytor blottläggs, t ex i samband med avverkningar eller stormfällningar.

Namnet Ryssberget kan troligen härledas till ett gammalt danskt namn "Riisbier" - "det risskogsbetäckta berget" (Milton, 1994), och berget har under lång tid fungerat som utmarksområde till kringliggande bebyggelse. Markerna användes då bl a för kreatursbete, tillfälliga lyckodlingar, virkesuttag och vedfångst. Under goda ollonår kunde många svin gödas i de utbredda ek- och bokskogarna. Eken var ett karaktärsträd på Listerlandet ända fram till 1600-talets senare hälft (Milton, 1994) och enligt en karta av Petter Gädde från år 1684 var södra delen av Ryssberget då ekskogsklätt, medan bokskog fanns i norr (Björnsson, 1946). Merparten av reservats marker tillhörde tidigare Sölvesborgs slott och i en beskrivning från den danska tiden nämns också att eken dominerade i slottets skog vid Gummarp, "Gummerup skov" (Milton, 1994). Slottsskogen låg för övrigt i fälad med Sölvesborgs stadsskog.

Reservatets avgränsning i bergssluttningens nedre delar sammanfaller i stort med gränsen mellan äldre tiders inägo- och utmarker. Strax söder om Jockarp finns lämningar efter ett mindre boningshus och en liten åker som var i bruk år 1915 (Rikets Allmänna Kartverk, 1915b). Den nordligaste delen av reservatet tillhörde tidigare Jockarps by, men tillfördes Sölvesborgs slott genom ägobyte år 1803 (Lantmäteriet, 1803). Det finns ingen beskrivning av skogarna på kartan, men däremot några noteringar om "oduglig" mark i de bergigaste delarna. Några stigar, bl a en benämnd "Yndestigen", finns också markerade på kartan. Förr gick flera förbindelser till Villands härad tvärs över Ryssberget, varav en led började i Jockarp, fortsatte förbi "Kopannan" mitt uppe på berget och mynnade ut vid Ynde (Milton, 1994). Vid 1900-talets början fanns det fortfarande bara lövskog inom reservatsområdet enligt häradskartan, men vid Kopannan högre upp på berget stod även barr (Rikets Allmänna Kartverk, 1915a och b). Det går dock inte att uttyda av kartan om det var tall- eller granskog.

Naturreservatet utgörs idag helt av skogsmarker och ingår som en del i Blekinges största, och ett av Sveriges största, sammanhängande bokskogsområden (Länsstyrelsen i Blekinge län, 1989). Strax söder om Jockarp ligger ett i relativt sen tid nedlagt stenbrott, medan ett annat längre mot sydväst finns med i fornlämningsregistret. Inom reservatet finns även många stenmurar, varav flera löper utmed sentida ägo- och gränser. Reservatsområdet ägdes av Sölvesborgs kommun fram till år 2001, då det köptes av Naturvårdsverket. Kommunen har bedrivit skogsbruk i delar av området, samtidigt som det varit, och fortfarande är, ett viktigt tätortsnära rekreationsområde. Under år 2002 avverkades de granplanteringar som fanns i området, varpå björk planterades och ekollon sattes, för att på sikt återfå ädellövbestand även på dessa marker.

1.3 Områdets bevarandevärden

1.3.1 Biologiska värden

Naturreservatets vegetation har karterats enligt naturtypsindelningen i Natura 2000 (Löfroth, 1997), under år 2002 (se karta 3). Markerna karaktäriseras av *bokskog av fryletyp* (9110), med inslag av *ek-avenbokskog av måratyp* (9170) i magrare marker vid klapperstensfält och hållmarker. På de magraste, branta klipphällarna finns *klippvegetation på silikatrika bergssluttningar* (8220) med enbuskar och tall. Strax söder om Jockarp finns ett mindre område med *bokskog av örtrik typ* (9130) i sluttningens nedersta delar. I söder står en aldominerad *lövsumpskog av fennoskandisk typ* (9080*) utmed ett utdikat fuktstråk. Åtta mindre och ett större område med gran har nyligen avverkats, planterats med björk och satts med ekollon.

Tillgången på död ved är idag relativt låg på många håll i reservatet och det är främst inom områdets sex nyckelbiotoper (Skogsvårdsstyrelsen, 2002) som det finns död ved av grövre dimensioner. I skogarna finns bitvis ett stort inslag av grova, spärrgreniga ädellövträd. Klapperstensfältens ekar och avenbokar är generellt senvuxna och ofta av hög ålder. I reservatets skogar finns även en hel del hålträd.

Kärlväxtfloran är överlag artfattig och lövmattorna utbredda i de magra bergssluttningarna. Bitvis finns dock inslag av rikare partier med harsyra och ibland även bl a blåsippor. Där vatten tränger fram i vägkanterna står bergbräken och kambräken (Björegren muntligen, 2002) och på källpåverkad mark mot norr finns skärmstarr och skogsbräsa (Skogsvårdsstyrelsen, 2002). Vid stenbrottet växer de för Blekinge relativt ovanliga arterna gaffelbräken och svartvide (Nilsson muntligen, 2002). Murgröna klättrar på en del träd i skogarna.

Nyckelbiotopsinventeringen (Skogsvårdsstyrelsen, 2002) visar att reservatet hyser en värdefull lavflora med ett flertal rödlistade arter och arter som signalerar höga naturvärden, bl a lunglav, rosa lundlav, stiftklotterlav och rikfruktig blemlav, som alla indikerar lång kontinuitet av ädellövskog (Nitare, 2000). Arter som visar på lång bokskogskontinuitet med gamla träd är bokvårtlav, bokkantlav och liten ädellav, medan ädellav indikerar lång kontinuitet av lövträd generellt. Gulpudrad spiklav är en viktig karaktärsart för gamla, grova ekar. Den akut hotade arten granlundlav har påträffats på bok vid klapperstensfälten i söder. Några mossor indikerar också höga naturvärden i skogarna, bl a platt fjädermossa, klippfrullania och porellor. I reservatets norra del har även den rödlistade sydkvastmossan noterats.

Under 1990-talets andra hälft lade Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen ut två provytor i områdets södra del, för att följa ev förändringar hos kryptogamfloran pga E22:ans nya dragning i direkt anslutning till bergssluttningen (Björegren muntligen, 2002). En översiktlig uppföljning indikerar redan negativa förändringar i provytorna. Under 1980-talet bedrev Växtekologen vid Lunds Universitet ett fosforkalkningsförsök i ca 6 provytor i området kring Bockvägens vändplats. Luftvårdsförbundet har en provyta strax intill reservatet i nordväst.

Inom reservatet finns ett stort antal svamparter. Vid en översiktlig inventering år 1995 påträffades totalt 173 arter, varav ett tiotal rödlistade eller ovanliga (Hansson, 1995). Signalarterna rutbläcksvamp, som indikerar ädellövskogar med höga naturvärden, och lömsk flugsvamp, som har något lägre signalvärde, hittades också. Vid nyckelbiotopsinventeringen har även fjällsopp noterats (Skogsvårdsstyrelsen, 2002). Den indikerar också ädellövskogar med höga naturvärden, samt oftast även lång kontinuitet (Nitare, 2000). Inom reservatet finns också den rödlistade skillertickan (Ryberg muntligen, 2002).

Reservatet hyser ett rikt djurliv. Bland däggdjuren finns bl a rådjur, älg, hare och räv, samt enstaka grävling (Lindborg muntligen, 2002). Några vildsvin har dock inte dykt upp i området än. Bland fåglarna är grönsångaren bokskogens karaktärsart (Länsstyrelsen i Blekinge län, 1989). I övrigt finns bl a ormråk, duvhök, spillkråka, gröngöling och större hackspett (Krok muntligen, 2002), nötkråka (Engzell muntligen, 2004) samt kattuggla, mindre hackspett och troligen även skogsduva (Svahn muntligen, 2002). Sparvuggla observeras ibland och under hösten 2002 har pärluggla noterats. Eventuellt

kan glada och bivråk häcka i området. Avenbokens nötter lockar bl a till sig stenknäck och rika ollonår livnär sig bergfink, bofink, blåmes och nötskrikor i skogarna vintertid. Södra Ryssberget är nattkvarter för övervintrande havsörn.

Det finns ett stort antal vedlevande insekter inom reservatet. Vid en översiktlig inventering år 1990 noterades 51 arter av vedskalbaggar och 1 myrart, varav flera rödlistade eller mindre vanliga (Baranowski, 1990). Det intressantaste fyndet var den mycket ovanliga, rödlistade kortvingen *Quedius truncicola*. Den kräver gamla, ihåliga och savande lövträd, främst bok och alm (Ehnström och Waldén, 1986).

Tabell. Rödlistade (Gärdenfors, 2000) och/eller EU-listade (Löfroth, 1997) växter, lavar, svampar och djur som påträffats inom reservatsområdet på senare år. Fåglar avser regelbundet häckande arter.

Art	Rödlistning	Natura 2000
Lavar:		
granlundlav (<i>Bacidia laurocerasi</i>)	Akut hotad (CR)	
liten ädellav (<i>Catinaria laureri</i>)	Sårbar (VU)	
stiftklotterlav (<i>Ophegrapha vermicellifera</i>)	Sårbar (VU)	
rosa lundlav (<i>Bacidia rosella</i>)	Missgynnad (NT)	
bokkantlav (<i>Lecanora glabrata</i>)	Missgynnad (NT)	
ädellav (<i>Megalaria grossa</i>)	Missgynnad (NT)	
bokvårtlav (<i>Pyrenula nitida</i>)	Missgynnad (NT)	
Svampar:		
skillerticka (<i>Inonotus cuticularis</i>)	Sårbar (VU)	
rödfotad nagelskivling (<i>Collybia erythropus</i>)	Missgynnad (NT)	
rynkmussling (<i>Lentinellus vulpinus</i>)	Missgynnad (NT)	
solkremla (<i>Russula solaris</i>)	Missgynnad (NT)	
fjällsopp (<i>Strobilomyces floccopus</i>)	Missgynnad (NT)	
Mossor:		
sydkvastmossa (<i>Dicranum fulvum</i>)	Missgynnad (NT)	
Fåglar:		
mindre hackspett (<i>Dendrocopos minor</i>)	Sårbar (VU)	---
spillkråka (<i>Dryocopus martius</i>)	Livskraftig (LC)	Fågeldirektivet
Insekter:		
--- (<i>Quedius truncicola</i>)	Starkt hotad (EN)	
--- (<i>Phloeophagus lignarius</i>)	Sårbar (VU)	
prydnadsbock (<i>Anaglyptus mysticus</i>)	Missgynnad (NT)	
--- (<i>Melasis buprestoides</i>)	Missgynnad (NT)	
större svampklobagge (<i>Mycetochara axillaris</i>)	Missgynnad (NT)	

1.3.2 Geovetenskapliga värden

Södra delarna av Ryssbergets berggrund består av metavulkaniter, dvs omvandlade vulkaniska sediment, som är en av Blekinges äldsta bergarter (Lidmar-Bergström, 1986). Metavulkaniternas ålder är ca 1700 miljoner år (Kornfält och Bergström, 1990). Inom naturreservatet finns såväl sura ryolitiska som porfyriska metavulkaniter (Sveriges Geologiska Undersökning, 1989a och b). I sydväst tangerar reservatsgränsen Listerlandets betydligt yngre krittida (145-65 miljoner år, Magnusson muntligen, 2003) berggrund.

På Ryssberget, liksom på många andra håll i Blekinge och Skåne, finns typiskt buktande branta hållformer som har utbildats genom djupvittring av urberggrunden i ett tropiskt klimat under mesozoisk tid (225-65 miljoner år sedan) (Lidmar-Bergström, 1986). Man kan även finna andra mesozoiska vittringsformer som grytor, gropar och knotterytor.

Reservatets jordlager domineras av sandiga-moiga moräner, som bitvis är blockrika (Sveriges Geologiska Undersökning, 1990 och 1993). Utmed bergets östsluttningar finns även ett flertal strandbildningar med grus och klapper. Vid Ryssberget östra sida nådde Baltiska issjön som högst ca 57 m över dagens havsyttnivå vid den senaste istidens avsmältning (Lindén och Persson, 1989). På bergssluttningarna uppträder väl utbildade spår av svallningen både vid nivån för högsta kustlinjen (HK) och på lägre nivåer. Vid Jockarp finns en 700-800 m lång och 100-150 m bred, mycket väl utbildad strandavlagring, uppbyggd av flera terrasser på skilda nivåer från HK och neråt. Den berör till en mindre del reservatets nordligaste del. I reservatets övriga delar finns också mer eller mindre utbredda strandvallar, bl a i form av klapperstensfält, som i huvudsak ligger på nivåer mellan 50 och 30 m ö h (Sveriges Geologiska Undersökning, 1990 och 1993).

Utmed bergssluttningens sidor springer även ett antal källor fram, varav två finns noterade i Länsstyrelsens förteckning över källor i länet.

1.3.3 Kulturhistoriska lämningar

På Ryssberget har man funnit rikligt med kulturhistoriska spår och lämningar av såväl förhistorisk som mer sentida ålder. På södra Ryssberget finns många områden med röjningsrösen som troligen är från sen bronsålder – tidig järnålder (Flink och Norlin, 2001). Reservatet berörs av minst tre av dessa fossila odlingsområden, varav det ena är närmare 7 ha stort med ca 50 glest spridda röjningsrösen, medan de andra är mindre och består av ca 20 respektive 10 röjningsrösen. I det sistnämnda området finns även en trolig gravhög. I reservatets sydvästra del finns också gravar, bestående av en grupp med tre stensättningar från samma tidsperiod.

Flera stigar och små körvägar ledde förr över Ryssberget och inom reservatet finns hålvägar och stigar av hålvägskaraktär. Mer sentida lämningar utgörs bl a av stenmurar, mindre lyckodlingar, någon enstaka husgrund och ett par stenbrott. Det sydvästra stenbrottet är en registrerad fornlämning, liksom de fossila odlingsområdena och gravarna (se karta 5).

1.3.4 Friluftsliv

Reservatets marker ligger i nära anslutning till bebyggelsen i Sölvesborg och har stor betydelse för det tätortsnära friluftslivet. Området är även viktigt ur undervisningssynpunkt.

En bilväg, Ryssbergsvägen, leder upp till en parkeringsplats med informationstavlor i reservatets södra del (se karta 5). Vägen leder vidare upp på Ryssberget, men är efter parkeringsplatsen avstängd med en bom. En skogsväg, Gummarpsvägen, leder igenom reservatet strax söder om Jockarp och reservatet berörs även av skogsvägarna Bockvägen och Rävstigen.

Det väl utvecklade stigsystemet på Ryssbergets södra delar ger goda möjligheter för ett rikt friluftsliv i olika former. Ett flertal stigar finns inom reservatet, varav ett par är markerade, bl a Blekingeleden/Skånelleden, som börjar vid Tivoliparken i Sölvesborg och passerar igenom reservatet. Längs bergssluttningens övre delar finns ett par fina utsiktsplatser över Listerlandet.

1.4 Källförteckning

Litteratur

- Baranowski, R. 1990. *Översiktlig inventering av vedinsekter i naturskogsområden i Blekinge*. Länsstyrelsen i Blekinge län. Opublicerad rapport.
- Björnsson, S. 1946. *Blekinge. En studie av det blekingska kulturlandskapet*. Meddelanden från Lunds Universitets Geografiska Institution. Avhandlingar IX. Gleerupska universitetsbokhandeln, Lund.
- Ehnström, B & Waldén, H. 1986. *Faunavård i skogsbruket – Den lägre faunan*. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Flink, G & Norlin, I. 2001. *Provinventering Skog och historia för länsstyrelsen i Blekinge*. R-Info Kultur.
- Gärdenfors, U (red). 2000. *Rödlistade arter i Sverige 2000*. ArtDatabanken, SLU & Naturvårdsverket.
- Hansson, S-Å. 1995. *Svampförekomster inom ett lövskogsområde på Ryssbergets sluttning*. På uppdrag av Miljökontoret, Sölvesborgs kommun. Ramlösa Naturkonsult, Helsingborg.
- Kornfält, K-A & Bergström, J. 1990. *Beskrivning till berggrundskartorna Karlshamn SV och SO*. Sveriges Geologiska Undersökning, Uppsala. Serie Af nr 167 och 168.
- Lidmar-Bergström, K. 1986. *Berggrundsformer i Blekinge*. Blekinges Natur. Årsbok för blekingsk naturvård. Sid 15-31.
- Lindén, A.G. & Persson, M. 1989. *Grus och morän i Blekinge*. Länsstyrelsen i Blekinge län & Sveriges Geologiska Undersökning. (SGU Rapport nr 1987:1.)
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1984. *Naturvårdsplan Blekinge, Sölvesborgs kommun*.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1989. *Upptäck naturen i Blekinge*.
- Löfroth, M (red). 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverkets förlag, Stockholm.
- Milton, H. 1994. *Listers och Sölvesborgs historia. Den förhistoriska och den danska tiden*. Sölvesborgs kommun.
- Nitare, J. 2000. *Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer*. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Skogsvårdsstyrelsen. 2002. *Nyckelbiotop 03E 3e nr 10, nr 11, nr 15, nr 16, 03E 3f nr 4, nr 5*. Opublicerat utdrag.
- Sölvesborgs kommun. 1991. *Översiktsplanering för Sölvesborgs kommun*.

Kartor

- Lantmäteriet. 1803. *Jockarp Nr 1 o 2, Storskifte å utmarken, Ägobyte Sölvesborgs slott*. Gammalstorp akt 16. Lantmäteriet, Karlskrona.
- Lantmäteriet. 1984. *Gröna kartan Karlshamn 3E SO*.
- Lantmäteriet. 1995. *Gröna kartan Karlshamn 3E SV*.
- Metria. 2001. *Ortofotokarta*. Utdrag ur databas hos Länsstyrelsen i Blekinge län.
- Rikets Allmänna Kartverk. 1915a. *Gammalstorp, Blekinge län*.
- Rikets Allmänna Kartverk. 1915b. *Sölvesborg, Blekinge län*.
- Sveriges Geologiska Undersökning. 1989a. *Berggrundskartan 3E Karlshamn SV*. SGU Serie Af nr 167.
- Sveriges Geologiska Undersökning. 1989b. *Berggrundskartan 3E Karlshamn SO*. SGU Serie Af nr 168.
- Sveriges Geologiska Undersökning. 1990. *Jordartskartan 3E Karlshamn SV*. SGU Serie Ae nr 106.
- Sveriges Geologiska Undersökning. 1993. *Jordartskartan 3E Karlshamn SO*. SGU Serie Ae nr 116.

Muntliga referenser

- Björgren, Ivar. Nyckelbiotopsinventerare. Skogsvårdsstyrelsen, Blekinge Västra distrikt, Svängsta.
- Engzell, Jonas. Kommunekolog. Sölvesborgs kommun.
- Krok, Peter. Sölvesborgs jaktklubb.
- Lindborg, Peter. Sölvesborgs jaktklubb.
- Magnusson, Elisabet. Sveriges Geologiska Undersökning, Lund.
- Nilsson, Bengt. Florauppgifter. Sölvesborg.
- Persson, Tomas. 1:e antikvarie. Blekinge Museum, Karlskrona.
- Ryberg, Arne. Svamp. Jämshög.
- Svahn, Göran. Fåglar. Bromölla.

2. Plandel

2.1 Syfte med reservatet

Syftet med naturreservatet Ryssberget är att:

- Bevara områdets biologiska mångfald. Bevara, återskapa och vårda värdefulla livsmiljöer som naturskogar med ädellöv, fuktlöv och tall samt de i reservatet förekommande naturtyperna inom Natura 2000. Strukturer som död ved, gamla grova träd, senvuxna träd och naturliga vattenflöden ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Växt- och djursamhällen samt arter som är karaktäristiska för Ryssbergets sluttningsskogar ska ha gynnsamt bevarandetilstånd.
- Bevara värdefulla postglaciala strandbildningar och andra geovetenskapligt intressanta spår och lämningar på Ryssbergets sluttningar.
- Bevara och vårda kulturhistoriska lämningar, som t ex fossila odlingsområden, förhistoriska gravar, hålvägar, stenmurar och husgrunder.
- Ge allmänheten möjlighet att vistas i och lära sig mer om ett område med rika naturupplevelser och av stort värde för friluftslivet.

2.2 Översikt av skötselområden

I naturreservatet ska grundskötseln inriktas på att bevara och vidareutveckla naturskogskvaliteterna i Ryssbergets ädellövskogar, med begränsad skötsel i merparten av skogarna och riktade insatser i vissa bestånd. Punktojekt i form av t ex grova, vidkroniga träd kan kräva särskilda skötselåtgärder.

Naturreservatet har delats in i tre olika skötselområden (se karta 4):

1. Skogar med begränsad skötsel i träd-/buskskikt
2. Föryngringsytor
3. Nedlagt stenbrott

Generella riktlinjer

De prioriterade landskapselementen postglaciala strandbildningar, registrerade fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar har i många fall en utbredning som berör flera skötselområden och hänsyn till dessa ska därmed tas inom samtliga berörda skötselområden. Ingrepp som kan förändra naturliga former eller lagerföljder i postglaciala strandbildningar får inte göras. Kulturhistoriska lämningar vårdas och vegetationsröjs så de tydliggörs i terrängen och inte hotas av inträngande vegetation. Vid behov kan även siktröjningar göras.

2.2.1 Skötselområde 1: Skogar med begränsad skötsel i träd-/buskskikt

Areal ca: 111 ha, varav delområde:

1a: 1,5 ha. Fuktstråk.

Beskrivning

Skötselområdet omfattar merparten av reservatet. Inom skötselområdet finns naturtyperna *boskog av fryletyp* (9110), *boskog av örtrik typ* (9130), *ek-avenboskog av måratyp* (9170), *klippvegetation på silikatrika bergsluttningar* (8220) och *lövsumpskog av fennoskandisk typ* (9080*). Den sistnämnda typen står främst utmed ett utdikad fuktstråk (delområde 1a), där dikeskanterna bitvis är höga. Intill det nedlagda stenbrottet (skötselområde 3) finns yngre blandskog. Död ved av grövre dimensioner finns främst inom områdets sex nyckelbiotoper, där även kryptogamfloran bitvis är mycket artrik.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Utbredningen av *bokskog av fryletyp* (9110) är minst 75 ha.
- Utbredningen av *bokskog av örtrik typ* (9130) är minst 2 ha.
- Utbredningen av *ek-avenbokskog av måratyp* (9170) är minst 20 ha.
- Utbredningen av *klippvegetation på silikatrika bergsluttningar* (8220) är minst 8 ha.
- Utbredningen av *lövsumpskogar av fennoskandisk typ* (9080*) är minst 1,5 ha.
- Inom skötselområde 1a finns minst 200 m naturligt flödande vattendrag utan höga dikeskanter och med möjlighet till naturliga vattenflöden och vattenståndsvariationer under hela året.
- Gran och för regionen främmande trädslag förekommer inte inom skötselområdet.
- Skogarna har naturskogskaraktär med stor åldersvariation i trädsiktet, god tillgång på grova eller senvuxna träd samt innehåller rikliga mängder död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier, såväl stående som liggande.

Löpande skötselåtgärder

- Granföryngring röjs bort innan den når över busknivå. Äldre granar inom skötselområdet avverkas och lämnas som lågor eller ringbarkas/bankas och lämnas som blivande torrakor. Huvudprincipen är att de avverkade träden ska lämnas i områdena för att öka tillgången på grov, död ved. Vid större mängder gran inom begränsade områden kan de avverkade träden eventuellt fraktas bort, om det är möjligt att göra utan att orsaka markskador.
- Områden med yngre, mer likåldriga bestånd kan röjas/gallras för att skapa förutsättningar för träd att bli grova. Krumma och/eller skadade träd bör sparas vid röjnings-/gallringsåtgärder.
- Grova, vidkroniga träd frihuggs vid behov.
- Död ved ska lämnas orörd där den står/faller. Död ved som faller ut i områden gränsande till reservatet ska, om möjligt, flyttas tillbaka in i skötselområdet och får, om det behövs, kapas i mindre delar. Träd som blockerar markerade stigar eller vägar får flyttas åt sidan och läggas intill stigen/vägen.
- Mot E22 ska det finnas möjlighet att skapa en tät lövridå, t ex med avenbok, om det anses som en lämplig åtgärd för att försöka minska spridningen av luftföroreningar från motorvägen upp i reservatet.
- Avverkning av lövträd eller tall får endast ske enligt punkterna ovan eller om de uppenbart riskerar att falla på bebyggelse, kulturhistoriska lämningar, markerade leder, vägar upplåtna för fordonstrafik eller på annat sätt utgör fara. Ringbarkning/bankning av träd bör inte heller ske i direkt anslutning till ovanstående objekt.
- I övrigt får skogarnas fortsatta utveckling inom skötselområdet styras av naturlig beståndsdynamik.

Nyskapande åtgärder

- I de partier där det är ont om grov död ved kan några grövre träd ringbarkas/bankas för att öka mängden grov död ved. Åtgärden får dock inte utföras på träd med en värdefull kryptogamflora. Ringbarkning/bankning bör inte heller ske i direkt anslutning till bebyggelse, kulturhistoriska lämningar, markerade leder eller vägar upplåtna för fordonstrafik.

Restaurering

- Diket inom skötselområde 1a ska läggas igen och vattendraget återskapas till ett mer naturligt fuktstråk. Markarbetena ska göras vid en lämplig årstid och på ett sådant sätt så markskador inte uppstår. Den markerade stigen som leder igenom området spångas i fuktigare partier.

2.2.2 Skötselområde 2: Föryngringsytor

Areal ca: 14,5 ha

Beskrivning

Åtta mindre och ett större område med gran har avverkats under år 2002, planterats med björk och satts med ekollon. Områdena ska på sikt utvecklas mot skötselområde 1.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Bok-, ek- och/eller avenbokdominerade naturskogsartade ädellövskogar har en utbredning av minst 10 ha.
- Barrträdsföryngring, med undantag för tall, tillåts inte bli nå högre än buskhöjd inom skötselområdet.
- Skogsmarkerna innehåller rikliga mängder död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier, såväl stående som liggande.

Löpande skötselåtgärder

- Eventuella röjningar/gallringar sker vid behov, för att gynna områdets löv- eller tallbestånd. Vid röjningar/gallringar ska målet vara att på sikt bygga upp bestånd med naturskogsqualiteter, dvs även spara träd med olika, ur produktionssynpunkt, ”skönhetsfel”. Att bevara träden i raka förband ska också undvikas. Huvudprincipen är att de avverkade träden ska lämnas i områdena för att öka tillgången på död ved.
- Granföryngring röjs bort innan den når över busknivå.
- Död ved ska lämnas orörd där den står/faller. Död ved som faller ut i områden gränsande till reservatet ska, om möjligt, flyttas tillbaka in i skötselområdet och får, om det behövs, kapas i mindre delar. Träd som blockerar markerade vandringstigar eller vägar får flyttas åt sidan och läggas intill stigen/vägen.
- Avverkning av lövträd eller tall får endast ske enligt punkterna ovan eller om de uppenbart riskerar att falla på bebyggelse, kulturhistoriska lämningar, markerade leder, vägar upplåtna för fordonstrafik eller på annat sätt utgör fara. Ringbarkning/bankning av träd bör inte heller ske i direkt anslutning till ovanstående objekt.
- I övrigt får skogarnas fortsatta utveckling inom skötselområdet styras av en naturlig beståndsdynamik.

2.2.3 Skötselområde 3: Nedlagt stenbrott

Beskrivning

Strax söder om Jockarp ligger ett stenbrott, där ingen brytning skett på senare år. Kanterna kring brottet är bitvis höga och branta. Vid stenbrottet växer de för Blekinge relativt ovanliga arterna gaffelbräken och svartvide. I anslutning till området finns även några äldre anläggningsrester.

Bevarandemål

- Området ska ingå som en naturlig del i de omgivande skogsmarkerna, men med information om områdets historia och varningstext om brottets kanter.

Engångsåtgärder

- Uppsättning av varningsskyltar om höga och/eller branta stenbrottskanter.
- Uppsättning av informationsskylt om stenbrottet och dess historia.

Löpande skötselåtgärder

- Kontroll och underhåll av informations- och varningsskyltar.
- Røjningar av befintlig stig vid behov. Vid røjningar ska hänsyn tas till ev buskar av svartvide.

2.3 Friluftsliv

Beskrivning

Reservatet är genom sin närhet till Sölvesborgs stad, sin naturskönhet och strövvänlighet av mycket stort värde för det rörliga friluftslivet. Ett flertal stigar genomkorsar området, bl a den markerade Blekingeleden/Skånelleden (se karta 5). Områdets mångformighet, med såväl biologiska, som geologiska och kulturhistoriska värden samt dess markanvändningshistoria är även av stor betydelse ur undervisningssynpunkt.

Bevarandemål

Inom reservatet ska det finnas:

- 5 st väl underhållna informationstavlor med beskrivning av reservatet.
- Minst 3 kilometer väl underhållna, markerade leder.
- Flera mindre informationsskyltar med mer detaljerad information om olika objekt, naturtyper och naturvårdsfrämjande skötselåtgärder längs reservatets markerade leder.
- 1 väl underhållen parkeringsplats.

Engångsåtgärder

- Gamla informationstavlor och skyltar vid parkeringsplatsen och längs de markerade lederna plockas bort.
- Informationstavlor med beskrivning av reservatet ska sättas upp vid parkeringsplatsen, vid Blekingeleden/Skånelledens norra anslutning till reservatet, vid Gummarpsvägen i norr (2 st) samt vid reservatets norra gräns (se karta 5).
- Ett flertal informationsskyltar med beskrivningar av naturvärden, naturvårdsinriktad skötsel, skogshistoria, geologi och markanvändningshistoria sätts upp vid olika naturtyper, landskapselement, strukturer, skyddsvärda arter, signalarter, etc, längs de markerade lederna.
- Parkeringsplatsen markeras tydligare och avgränsas från omgivande skogsmark.
- En grillplats och sittbänkar kan eventuellt ställs i ordning vid parkeringsplatsen.

- Fem vägbommar sätts upp för att förhindra otillåten trafik på skogsvägar inom reservatet (se karta 5).
- En enkel bänk bör sättas upp vid den södra utsiktsplatsen. Det ska även sättas upp en skylt som informerar om varför man inte får elda på platsen och varför man inte bör släpa ihop döda grenar för att bygga vindskydd eller liknande.
- En spångad led kan eventuellt behöva byggas när ett mer naturligt fuktstråk åter-skapas inom skötselområde 1a.
- En ny rundslinga kan eventuellt markeras ut som leder förbi det nedlagda stenbrottet (skötselområde 3).

Löpande underhållsåtgärder

- Markerade leder, ledmarkeringar och ev spänger underhålls vid behov.
- Informationstavlor och skyltar underhålls och byts vid behov.
- Eventuella bänkar underhålls vid behov.
- Vid en eventuell grillplats bör det finnas vatten och ved ska fyllas på regelbundet.

Ansvarig

- Informationsskyltar: Reservatsförvaltaren.
- Parkeringsplats, ev grillplats, ev bänkar: Reservatsförvaltaren.
- Underhåll och markeringar av befintliga markerade vandringsleder: Sölvesborgs kommun.
- Underhåll och markeringar av eventuella nya markerade vandringsleder: Reservatsförvaltaren.
- Underhåll av vägar: Nyttjanderättshavaren i samband med nyttjande, i övrigt Reservatsförvaltaren.

2.4 Jakt

Jakt får idag bedrivas på klövvilt och hare inom reservatet. Jakt får inte bedrivas lördagar, söndagar och helgdagar mellan kl 07.00 och 18.00. Inga ytterligare inskränkningar krävs för närvarande i jakten.

Jakträttsinnehavare bör under jakttid informera allmänheten genom anslag uppsatta i anslutning till de vägar och markerade leder som går in i området. Jakträttsinnehavare ska informeras när någon organiserad aktivitet planeras i området som kan beröra jaktutövandet.

2.5 Förvaltning, tillsyn, dokumentation och uppföljning

Naturreservatet förvaltas av Länsstyrelsen. Vid förvaltning bör Länsstyrelsen samråda med Sölvesborgs kommun. Så långt möjligt bör löpande tillsyn och skötsel utföras av uppdragstagare.

2.5.1 Årlig dokumentation av skötselåtgärder

Varje år ska den som praktiskt utför olika typer av skötsel i naturreservatet (vanligen brukaren eller förvaltaren) föra anteckningar över genomförda skötselåtgärder och årligen avrapportera dessa till Länsstyrelsen. Den årliga dokumentationen ska innefatta:

- Tidpunkt och tidsåtgång för naturvårdsinriktad skogsskötsel.
- Tidpunkt och tidsåtgång för preciserade restaureringsåtgärder.

- Tidpunkt och tidsåtgång för skötsel av landskapselement.
- Tidpunkt och tidsåtgång för underhåll av friluftsanordningar.
- Tidsåtgång för eventuell renhållning.

Ansvarig förvaltare bör följa upp skötselåtgärder tillsammans med de som genomför åtgärderna med högst fem års mellanrum.

2.5.2 Tillsyn över föreskrifter

För tillsyn av föreskrifterna bör särskild tillsynsman utses.

2.5.3 Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning ska ske i enlighet med vad som gäller för Natura 2000-områden. Om inte Natura 2000-uppföljningen säger annat ska Länsstyrelsen inledningsvis följa upp reservatets prioriterade naturtyper och landskapselement vart femte år, senare eventuellt vart tionde år. Grunddokumentation av postglaciala strandbildningar och kulturhistoriska lämningar ska genomföras inom fem år efter reservatets bildande.

Inom naturreservatet finns sedan 1990-talets andra hälft två fasta provytor utlagda för Länsstyrelsens miljöövervakning av kryptogamer. Dessa har följts upp under år 2003 och ska även fortsättningsvis följas upp, inledningsvis vart femte år, senare ev endast vart tionde år. Ytterligare minst två provytor ska läggas ut inom två år efter reservatets bildande. Det ska finnas minst en vardera i områdets mellersta respektive norra del. Kryptogamuppföljningen ska även kompletteras med grunddokumentation och vidare uppföljning av områdets vedinsektsfauna. Grunddokumentation ska ske inom två år efter reservatets bildande. Uppföljningen ska inledningsvis utföras vart femte år, senare eventuellt vart tionde år.

Uppföljning av anordningar för friluftslivet ska utföras vart femte år.

2.6 Sammanfattning och prioritering av åtgärder

Engångsåtgärd

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet
Återskapande av ett mer naturligt fuktstråk	Inom 3 år efter reservatets bildande	Delomr 1a	Förvaltaren	1
Bortröjning av gran i skogarna	Inom 3 år efter reservatets bildande	Hela reservatet	Förvaltaren	2
Iordningställande av anordningar för friluftslivet	Under första året efter reservatets bildande	Se kap 2.3 och 2.2.3.	Förvaltaren	1
Grunddokumentation av nya kryptogamprovytor	Inom 2 år efter reservatets bildande	I reservatets mellersta och norra delar	Länsstyrelsen	1
Grunddokumentation av prioriterade geovetenskapliga landskapselement	Inom 5 år efter reservatets bildande	Hela reservatet	Länsstyrelsen	2
Grunddokumentation av prioriterade kulturhistoriska landskapselement och upprättande av åtgärdsplan för dessa	Inom 5 år efter reservatets bildande	Hela reservatet	Länsstyrelsen	1

Grunddokumentation av vedinsekter	Inom 2 år efter reservatets bildande	I lämpliga områden i reservatet	Länsstyrelsen	2
-----------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------	---------------	---

Löpande åtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>När</i>	<i>Var</i>	<i>Vem</i>	<i>Prioritet</i>
Röjningar/gallringar och ev frihuggningar av grova träd	Vid behov	Hela reservatet	Förvaltaren	1
Borttagande av gran	Vid behov	Hela reservatet	Förvaltaren	1
Skötsel och vård av kulturhistoriska lämningar	Vid behov	Hela reservatet	Förvaltaren	1
Underhåll av friluftsanordningar	Årligen	Hela reservatet	Förvaltaren	1
Uppföljning prioriterade naturtyper	Var 5:e år inledningsvis.	Hela reservatet	Förvaltaren	1
Uppföljning kryptogamer	Var 5:e år.	I berörda provytor	Länsstyrelsen	1
Uppföljning friluftsanordningar	Var 5:e år.	Hela reservatet	Förvaltaren	1
Uppföljning prioriterade landskapselement	Var 5:e år inledningsvis.	Hela reservatet	Förvaltaren	2
Uppföljning vedinsekter	Var 5:e år inledningsvis.	Enligt grundinventeringens riktlinjer	Länsstyrelsen	2

2.7 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

2.7.1 Ekonomisk utredning

Reservatsförvaltaren ska göra en ekonomisk utredning avseende kostnader för förvaltningen.

2.7.2 Ekonomisk ansvarsfördelning

Reservatsförvaltaren/Länsstyrelsen bekostar samtliga åtgärder enligt skötselplanen utom de angivna nedan.

<i>Åtgärd</i>	<i>Finansiering</i>
Skötsel och underhåll av befintliga markerade leder, såväl vad gäller markeringar som framkomlighet.	Sölvesborgs kommun
Skötsel och underhåll av vägar	Nyttjanderättshavaren i samband med nyttjande av vägar, i övrigt reservatsförvaltaren

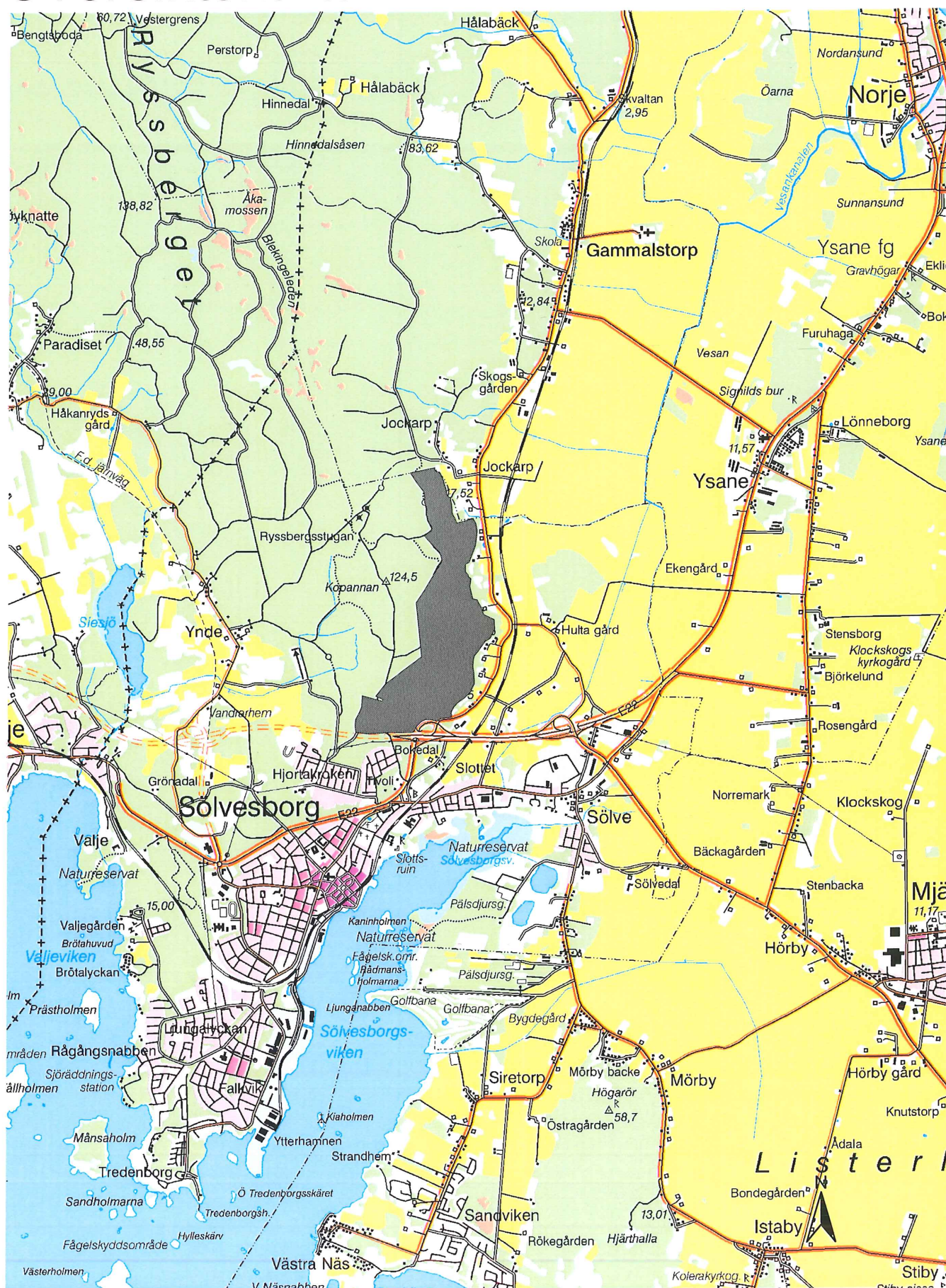
2.7.3 Uppföljning av kostnader

Görs årligen av reservatsförvaltaren.

Naturreseptatet Ryssberget

Översiktakarta

Bilaga 2, Karta 1
Dnr 511-5997-03
Objnr 10-02-78

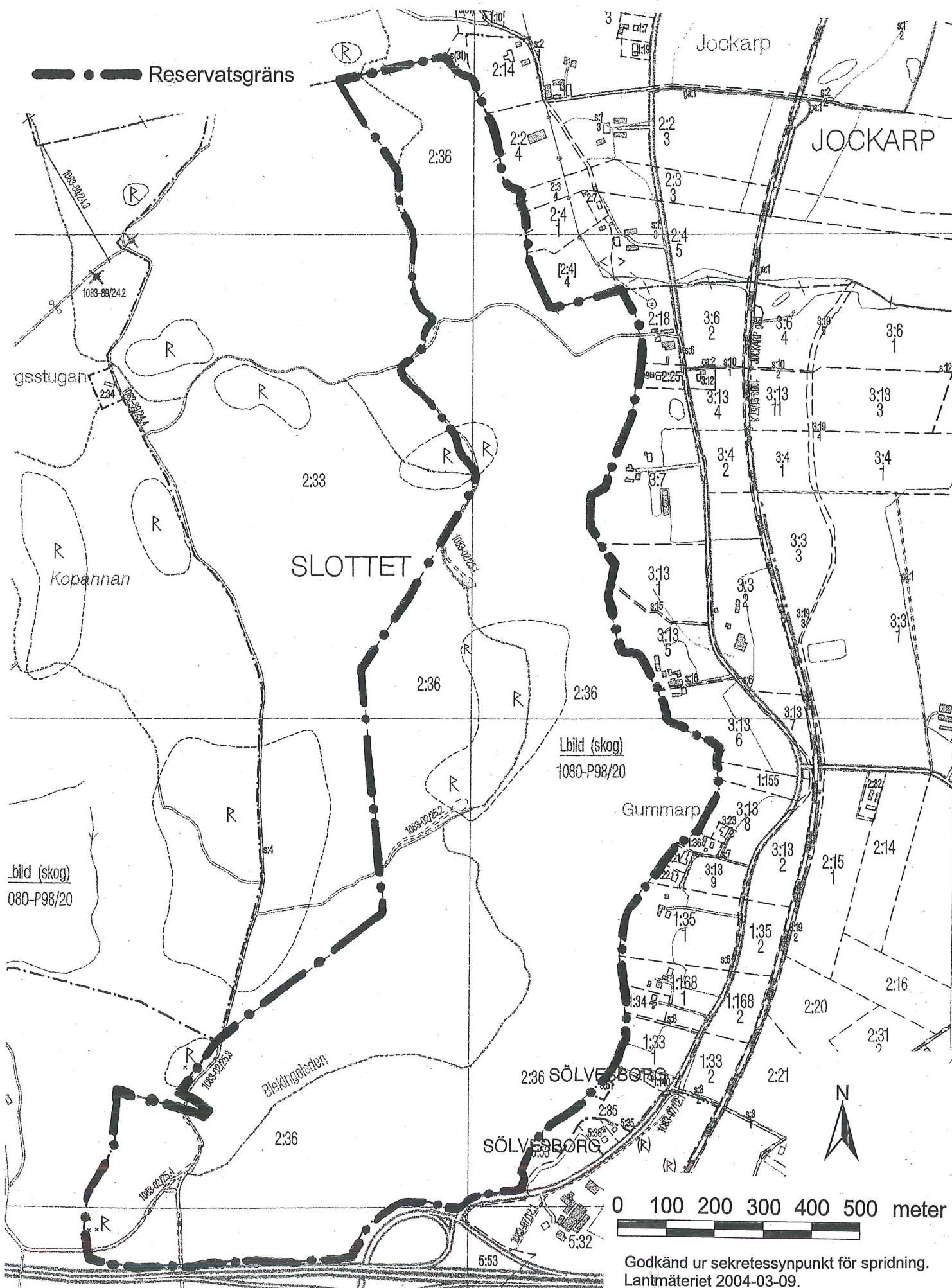
 Ryssbergets naturreservat

0 1000 2000 meter

Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriet 2004-03-09.

Naturreservatet Ryssberget

Bilaga 2, Karta 2
Dnr 511-5997-03
Objnr 10-02-78

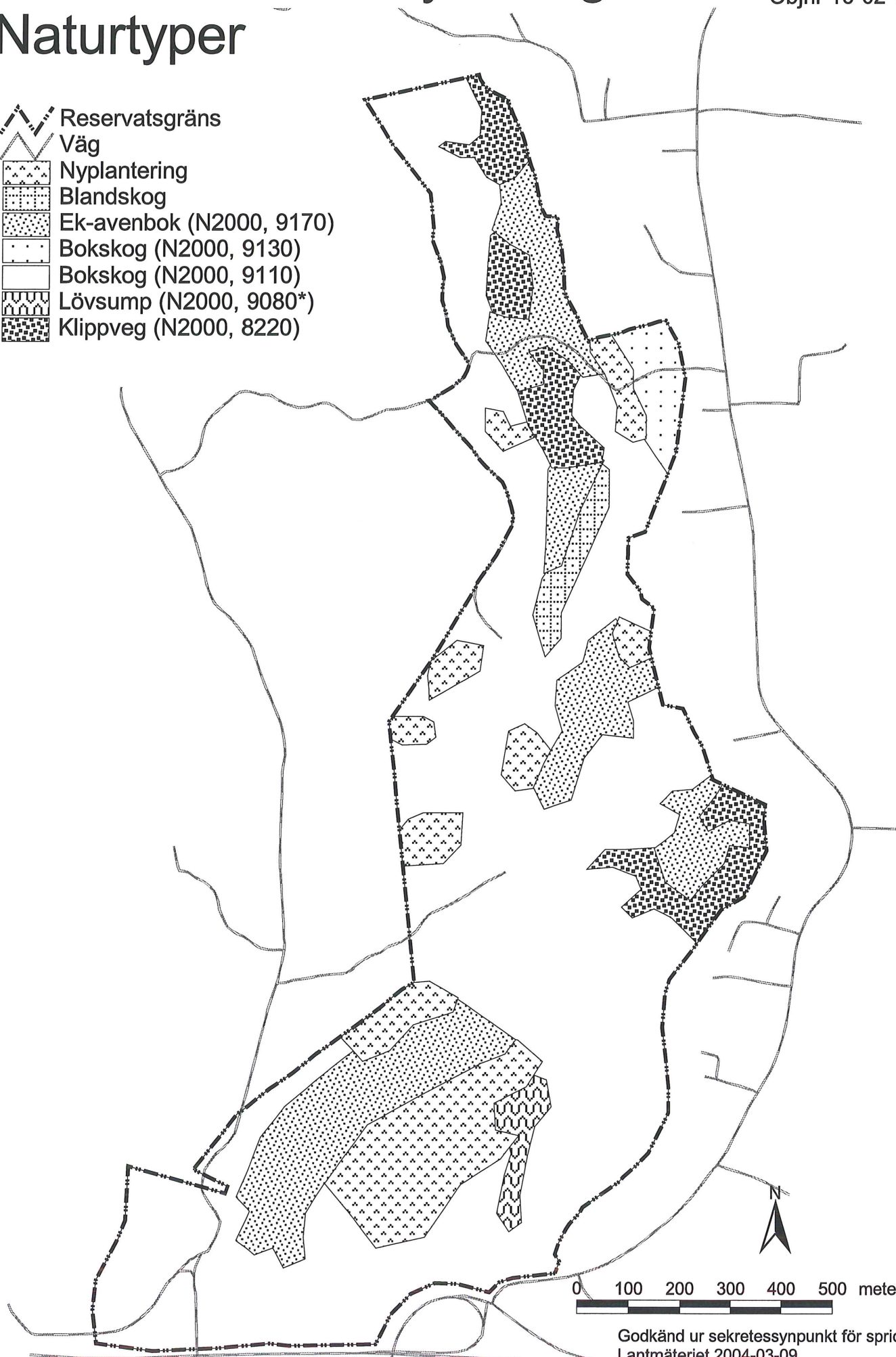

Naturreservatet Ryssberget

Naturtyper

Bilaga 2, Karta 3
Dnr 511-5997-03
Objnr 10-02-78

- Reservatsgräns
- Väg
- Nyplantering
- Blandskog
- Ek-avenbok (N2000, 9170)
- Bokskog (N2000, 9130)
- Bokskog (N2000, 9110)
- Lövsump (N2000, 9080*)
- Klippveg (N2000, 8220)

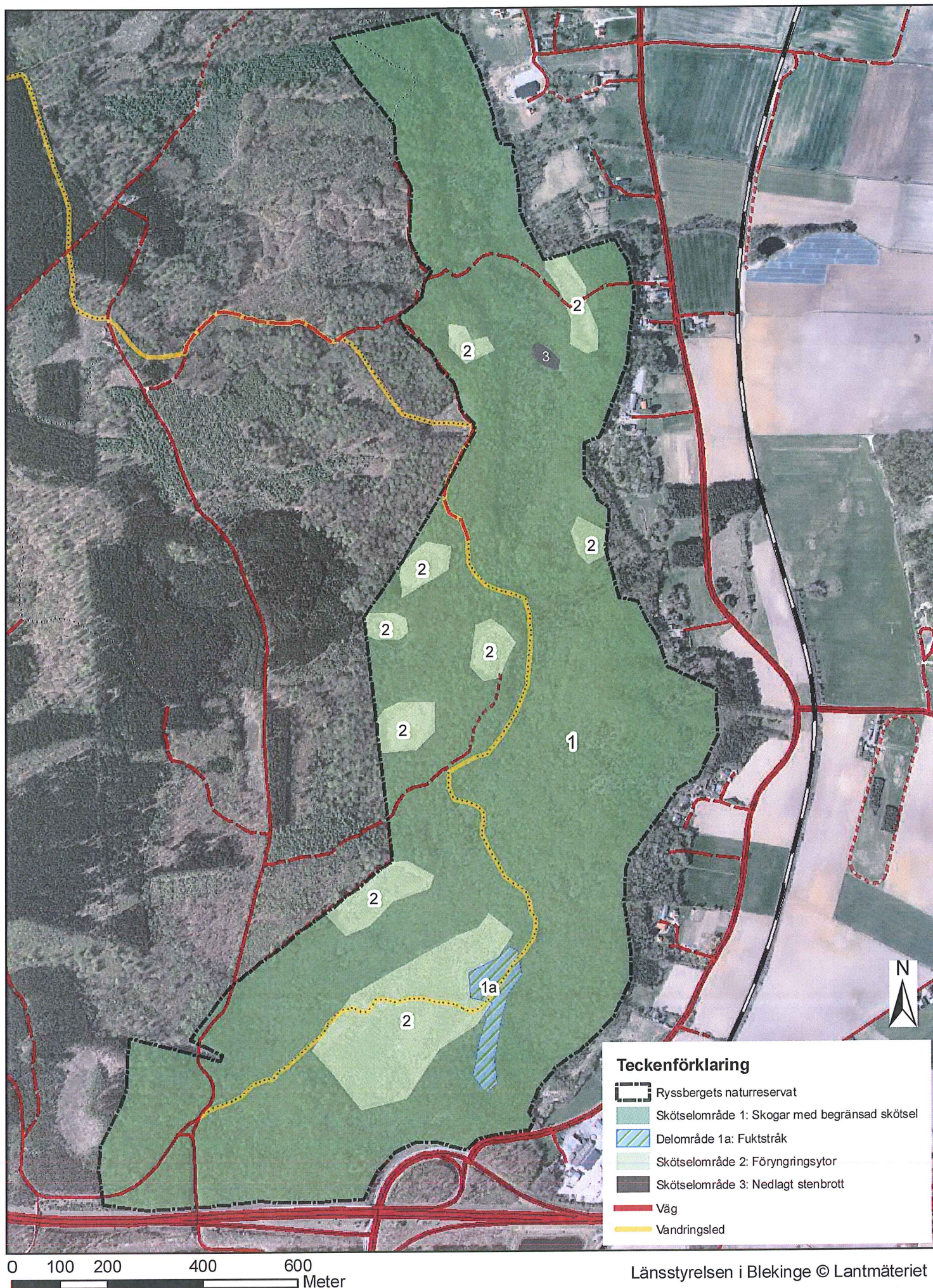

Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriet 2004-03-09.

Ryssbergets naturreservat

Skötselområden

Bilaga 2, Karta 4 (förtydligad)
Dnr 511-5997-03
Objnr 10-02-78

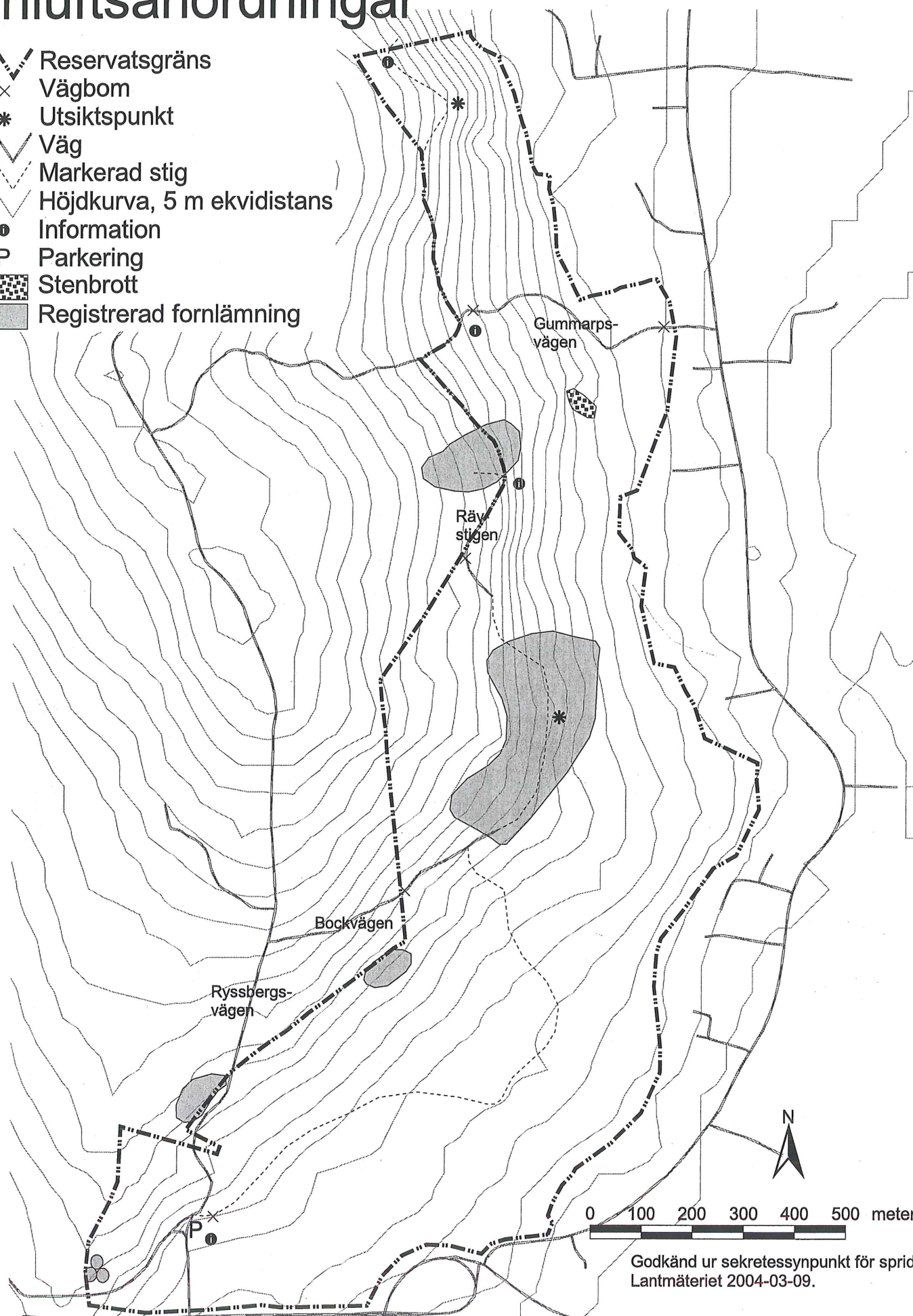

Naturreseptatet Ryssberget

Fornlämningar och friluftsanordningar

Bilaga 2, Karta 5
Dnr 511-5997-03
Objnr 10-02-78

- Reservatsgräns
- V  gbom
- Utsiktspunkt
- V  g
- Markerad stig
- Höjdkurva, 5 m ekvidistans
- Information
- Parkering
- Stenbrott
- Registrerad fornlämning

Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriet 2004-03-09.